

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пом.
Конто почт. шаян. 143322
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячний в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ш. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

„Народове стражацтво“.

Львів, 10. травня 1927.

Сучасна Польща є єдиною державою під сонцем, в якій нікому нішому — тільки польському народові діється... кривда. Нормально думаючи люди знають, що звичайно покривдженіми є ті, яких підчинено від чужої влади, що їх піддано гнетові й утискам, що під покришкою „державної уніфікації“ переводиться на них усія дикі експерименти. Особливо після світової війни і заіснування ліквідуючих війну трактатів, особливо після проголошення 14-тих точок Вільсона і підписання новоповсталими або неприродно поширеними „національними“ державами договору про охорону „національних меншостей“ — гніт і утиски „самоозначених“ при допомозі зброї народів чи їх більших або менших частин досягли кульмінаційної точки. І сьогодні в усьому світі анають уже ціну високих ідей і великих кличів, а численна література про положення „чужоплемінців“ в „національних“ державах і повні протестів чоловік представників культури наглядно свідчать про охорону „національних меншостей“ і про величкі обов'язки Ліги Націй.

Після світової війни найкраще і найдосадніше пригноблення в суспільно-політичному житті здобула... зоологія. Зоологічний націоналізм, справжнє канібальство, пажирлива жорстокість, затрата найпримітивніших основ етики, моралі, людськості, себ-то всього того, що характеризує людину, нині розвивається в якусь первісно-дикунську вакханалію. Висловом її і проявом є „кривда“ поляків і польськості у власній „національній“ державі. А ту кривду роблять Польщі не її великі і могутні державні сусіди, не якісь всесильні міжнародні чинники, тільки пригнічені, поневолені, обдірані з усіх попередніх здобутків і надбань довгих десятирок літ, обдірені з усього рідного, дорогого, з усіх цінностей... „національні меншости“. Щастям в нещасті тут хіба є те, що ту „кривду“ спричинюють воїни полякам і польськості не безпосередньо, але через інших поляків, і то якраз тих, що є при владі. Відчиняйте широко очі і не вірте. А однак так є.

Язиковими законами з 31. липня 1924 р. зроблено „національним меншостям“, в першу чергу славянським грандіозні „уступки“. З метою „єднати і лучити“ ліквідовано всі добре і важко набуті права української мови в публічному житті, уряді і школі і як „недержавну“ мову (місцеву або матірню) допущено її подекуди тільки до підрядно-помічної ролі і то на вирізане, щоденне, за кожним разом зискуване домагання громадян української народності. Такі „уступки“ зроблено в теорії. А в практиці фактично усунуто зовсім українську мову, виключено її поза межі публічного життя.

„Санашійний“ міністр освіти Добрушкін, йдучи по лінії кличів Ст. Грабського („єднати і лучити“), поважився в дрібній мірі виконати закон того ж Ст. Грабського з 31. липня 1924 р. і видав обіжник про допущення української мови в деяких школах на українській національній території „з підрядно-по-

мічної ролі в написках, оголошеннях, промовах і кореспонденції зі сторонами. Отже виконання в дрібному обсязі ухваленого і накиненого польською більшістю союму закону, який до того ж ліквідує всі попередні здобутки і надбання українського народу щодо язикових прав, викликало пароксизм скажених у... ініціаторів й авторів того закону. Заметушилися „народові стражаки“, повстав „обивательський комітет“, який в неділю випустив вічеву відозву проти найдрібнішого пригноблення української мови в шкільній адміністрації (бо довершеної польонізації українських шкіл тим зовсім не порушено).

„Державна мова у всіх школах і державних урядах — читасмо в тій відозві — то зовнішній вислів їх польськості і суцільності держави. Почуття державної гідності домагається від усіх горожан-поляків охорони прав державної мови в школах і урядах...“

Допущення в підрядно-помічній діяльності деяких шкіл української мови це нечуване нещастя, бо

„наслідком того на східних окраїнах виступає хаос і зростає сепаратистичні змагання“.

Ще краще і документніше висловлено ці „основні“ тези в резолюціях недільного віча, в яких „народові стражаки“:

„заявляють, що державно-національних прав, а тим самим і язикових, виборених на східних і західних окраїнах республіки кровно тисячок жовнів-дітей і сльозами (згідно тисячок матерей) будуть боронити так, як боронили цілості границь перед ворожою навалюю“.

Менше важні або і зовсім неважні для нас далішні резолюції і домагання „народового стражацтва“. Не хочемо на цю тему розводитися вже хочби тому, щоби хтось не захотів підозрівати нас в обороні обіжника, що є по суті круглою нулею в шкільній діяльності. Коли цікавимося цю „духовою“ матерією, то тільки тому, щоби нашим читачам поставити перед очі суть і тенденції визволеної польськості, щоби на вічну пам'ять зберегти той „ідеалістичний“ світогляд польськості, щоби не затерти великих „ідей“, які знаходять свій вислів в тому, за що боролися „тисячі жовнів-дітей“ і за що лили свої сльози тисячі польських матерей. Не за щастя, волю і долю свого народу, тільки за відібрання невеличких прав і за поневолення українського народу.

А одночасно, як подає „Хвіла“, у Познані небагом має відбутися зїзд всепольської молоді. Шож становить суть і зміст того зїзду?

На той зїзд еденська молодь підготувала велику протестаційну акцію проти яких-небудь замірів уряду, що змагають до зладження польсько-українських відносин, а особливо проти замірів асентуально заснувати український університет у Львові“.

Знаємо добре польські тенденції не від нині і не від учора, знаємо польську душу і польський характер. Не є ми наївні і знаємо теж,

що в теперішній добі, в часах нестримного загарбництва важко стрінути пануючих, які радо робилиб які-небудь уступки тим, що нахочуться в їх лабетах, однак з таким розперезаним зоологізмом, таким стихійним канібальством, піднесеним на висоті священного „народового стражацтва“ важко стрінутися денебудь, навіть серед дійсних дикунів.

Є це специфічність виключно польська, в даному випадку „все-польська“, яка велич, силу, значіння й існування Польщі добуває тільки в повному погнобленні 7-мих мільонів українців, в беззастережному роздавленні українського народу, бо

„Ягайлонська республіка — державний сепаратизм литовської і руської шляхти переломила не шляхом розвивання її культурної окремішності, але на шляху тісного зєднання з нею у мові, вірі й обичаях“.

Видобуваючи для аналогії з польсько-української минувшини погорди гідну роллю української шляхти „народові стражаки“ забувають, що тепер на широку арену життя вийшли великі мільонові маси народу, які не вступають у сліди шляхетського зрадинства.

Радянська Україна.

Фізична культура і спорт.

Як відомо останніми часами сильно розвивався на Радянській Україні спорт, яким опікується і який підтримує морально і матеріально держава. При Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті існує як окрема одиниця Найвища Рада фізичної культури, що опікується спортом. В цьому році дістала Найвища Рада фізкультури на спорт 50 тисяч карбованців (25 тисяч доларів) від держави, а окружні ради дістали вже 285 тисяч карб. Під теперішню пору є на Україні понад 300 районних рад фізичної культури, а взагалі в спортових установах 600 тисяч об'єднаних членів, між ними 22 тисячі членів КП(б)У і ЛКСМУ. В Харкові зорганізовано всеукраїнські курси фізичної культури, що випустили вже понад 150 учителів фізичної культури. При Інститутах Народної Освіти та педагогічних техніках влучено до пляшу навчання також фізичне виконання. В Харкові засновано центральний будинок фізичної культури з ріжними кабінетами (фізіологічний, антропометричний та інші). В будинку є показовий гімнастичний заклад, а в кабінетах будинку культури досліджується всі форми фізичної культури і їх вплив на організм. На Україні сильно дається відчувати нестача українських фахових організаторів спорту й української літератури з тої ділячки. Українська Найвища Рада фізкультури стоїть у тісних зв'язках з аналогічними організаціями інших республік та належить до Червоного Спортінтерну в Москві. Слід зазначити, що сильно поширений на Україні є стрілецький спорт. Нині має бути на Україні 1000 стрілецьких гуртків, де працює кілька десятків тисяч спортсменів. В перших днях травня ц. р. відбулася III-та з черги все-

НА РАТИ до 10 місяців
Обув —
Одіж —
20529-12 Сукно
порукає українська фірма
„РЕГУЛЯТОР“
Львів Ринок 43. Тел. 15-78.

українська нарада в справах фізичної культури. На нараді виступив заступник команданта військами Української Військової Округи Кашарів, що в своїй промові сказав між іншим таке: „Фізкультура відіграє велику роллю в піднесенні обороноздатності червоної армії. Фізкультурні гуртки виховують фізично здорову та дисципліновану пролетарську молодь, що після призову складає кращу частину червоної армії. Тому робітничо-селянська червона армія пильно стежить за розвитком фізичної культури в Радянському Союзі, особливо за стрілецьким спортом. Кожний фізкультурник, кожний свідомий громадянин Радянської республіки повинен добре стріляти, щоби в потрібний час уміти дати одсіч нападам імперіалістів“.

Боротьба з релігією.

„Вісті“ з 5. травня ц. р. повідомляють, „На останньому засіданні президії ВУЦВК-ту під головуванням Петровського розглядали питання про закриття деяких молитовних домів на Україні. Діло в тому, що до президії ВУЦВК-ту надійшло через комісаріат внутрішніх справ багато прохань від населення, робітничих зібрань, громадських організацій та селянських зборів про закриття деяких молитовних домів. Ці прохання населення підтримали місцеві органи влади. За пропозицією Наркомвнутрсправ і Центральної Комісії національних меншостей, президія ВУЦВК-ту дала свою згоду на закриття жітимоірської хоральної синагоги, синагоги в містечку Китайгороді, винницької округи, католицької каплички в селі Веліко Зазулиш, шепетівської округи, старої церкви в селі Молочці, бердичівської округи, старої католицької костелу в селі Рудому, білоцерківської округи, старообрядчої церкви в селі Микільському, кременчуцької округи, католицької костелу в селі Новоолександрівці, зінківської округи, старої церкви в с. Овсєнкове, зінківської округи і церкви в селі Червоному, харківської округи. Помешкання всіх цих синагог, церков і костелів буде використано для культурно-освітніх потреб трудящих“. Ця замітка „Вістей“ хіба ніяких коментарів не вимагає.

Осип Лістер.

(З нагоди століття народини.)

Саме в місяці квітні минуло 100 літ від хвилі, як народився Лістер. Ринищо його народни обходив урочисто заєзз західно-європейський лікарський світ і слід би було наш культурний загаль бодай коротко знайомити з тим, у чім лежить величезне значіння Лістєра для розвитку нової хірургії. Два відкриття поставили хірургію в міцному столітті на незвичайну висоту. А були пина: введення наркози (етером і хлороформом, менше-більше в половині мин. віку), а друге відкриття новачасного лікування ран, себто антисептики й асептики.

Щоби зрозуміти значіння останніх, мусямо кинути око на часи перед згаданим іх у хірургію. Перед 80 літами оператори були певно не менше зручні, ніж тепер. Та годі наркоти була ще не знає. Отже треба було як найшвидше знайти операції в тоді шмидкість і зручність операції швидко найбільше. Як оповідають, напри славний хірург Наполеона Лавуїє, напри славний хірург Наполеона Лавуїє по битві під Іапоном (Evan) а одні

Red. szaw. „Dilo“ we Lwowie, Nr. 196/27. W imieniu Kierownictwa Polskiej Sieci Okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 96 11.06.27 z dnia 6. maja 1927 pod tytułem: „Oscia i szkoła“ w ustępie od słów: „Ukrainka... do końca życia za życia zaimała wysiłek z 303 ustawy“ karneł, uznal dokonana w dniu 5. maja 1927 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zwrócił zniszczenie całego numeru i wydał w mieście 8 493 ok. zakaz dal-

skiego rozprawczestowania tego piśmie drukowanego. Zatem wydaje się nakaz odpowiedzialności redakcjom tego czasopiisma, by orzeczenie niniejsze umieszcili bezpłatnie w najbliższym numerze i ta na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następującą przewidzianą w § 21. ust. 17. grudnia 1893 Dz. p. p. Nr. 6 z 1893 l. i karę aresztu za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. — Lwów, dnia 6. maja 1927 r.

ні був у силі виконати більшість з 200 ампутицій кінцівок, розторопшених кулеметом. Ампутиції кінцівок мала в нього тривати менше, як хвилину. Про славного хірурга Листер генерал оповідають, що він скінчив операцію субабдукції рамени в плевральному суглобі за пів хвилини, заки вийшов чужий лікар, який тоді як гість на клініці, зміг собі інтерти окуляри.

Не заважаючи на цю надзвичайну техніку, вислід усіх тих, по майстерським виконаних, операцій були аж до 70-их років минулого століття дуже неспівні. Нусбам, директор хірургічної клініки в Мюнхені, ще в 70-их роках скаржився, що його пацієнти по операціях до 80 проц. запалили на тлі шпитальної гангрену, до якої тоді зачисляли всієї комплікації гоніи рани, які зажакали крові, приранну дифтерію, шарлатину і т. п. А Фолькман, професор хірургії в Галле, носився з цілком серйозним замислом замкнути клініку (за фатальних вислідів операцій). Він порівнював хірурга до солонина, який по засікні поля з резинацією чекає на час, як буде погода: він безсилний супроти елементарних сил: дощу, бурі, чи там граду.

Коли ми уявимо собі всі теперішні успішні виследи операцій і гоніи рани, то на найбільшій часті завдячуємо це праці Листера; своїми заходами над поправою лікування рани став він безперечно одним з найбільш добродій людства. Листер заслугує знов на те, аби його поставили поруч свого земляка Ейлера, що відкрив і впровадив ціплення проти віспи.

Листер походив зі старої, побожної родини кзекрів. Батько його, багатий торговий вином, займався ще й виробом сочок і навіть вишайшю сочку, якою дуже поправив мікроскоп. Уже з дому вніс Листер замислювання до природних наук, чим віддавався він з надзвичайною пильністю в часі студії медицини. Маючи 31 рік, став професором хірургії у Гітзгові. Та тут стрінувся вперше з великими перешкодами. Шпиталь був дуже зле й неспівнічно улашований. Хірург надився рано до візити й до операцій брудний плащ, на якого лівим раменем висів таз, шнурок від батога: були це навісокани нечисті дитки, що їх уживалося до підвизування бачок у рани. Операційна зала й дві кімнати для хірургічних недужих належали до найнездоровіших убикцій шпиталю. Не диво отже, що там, так як по всіх шпиталях, смертність по операціях була дуже велика: у Гітзгові вносила вона 40 проц., у Паржі 60 проц., у Більроті в Цюриху 46 проц.

Листерів алаво в око, що зломання костей без рани готяться багато краще, як зітвєрті зламани. Він почав працювати над гниттям і ферментуванням і завдяки, що гниття й ферментації сприяє дуже доступ повітря, а з ним і всяких дрібно-

устроїв. У тій праці опирався він на дослідження геніального Пастера. Він звернувся свою увагу на замкнення рани від доступу повітря, а заравом намагався зробити нешкідливими мікроби, що попадали кіннебуду у рану. З трьох засобів, що їх подав Пастер до нищення дрібноустроїв тобто горячі замкнення доступу повітря й хемічного відкаження (дезинфекції), вибрав Листер наперед останнє. Почав він від карболової кислоти: шкіру навколо рани обтирає він платком намоченим у концентрованім карболі, на саму рану кладе кусок вологн, також намоченого в карболі, на тоді давав кусок олов'яної фольги, аби рану закрити від доступу повітря, а на це все давав опаску. Та концентрований карболі падав рани й з часом уживав Листер розчинів карболію щораз слабших. Але все рану щільно завязував і замкав доступ повітря до неї. В 1865 р. оголосив Листер першу свою, голоску потім, працю про нове лікування отвірних зломів кисти. Деякі випадки на одинадцять зумів він вилікувати, а це було на тодішні часи нечуване. «Оперую тепер з цілком іншими почуваннями, як давніше», — писав він до свого батька, «хірургія стала тепер цілком чистою». Від уведення в ужиття карболі не мав він ні одного випадку шпитальної гангрені або рожі.

Замість брудних ниток до підвизування посудин уживав Листер шовку, мочевого довші час у карболі. Та на тім він не переставав: безнастанно намагався поправити матеріал, уживаний до шиття і підвизування посудин. По довгих досвідах на звірятах увів він до хірургії нитки, зроблені зі звірячих кишок (як струни), які він також піддавав длянню карболлю. Введення отсх ниток, які з часом в організмі розпускаються й усикаються, було рівнож великим поступом у хірургії.

Це не зменшує великих заслуг Листера, що з часом і він сам і його наслідники багато змодифікували й поправили в його методах. Однак не відразу одобрив собі він признання. Особливо багато противників стрінув він у самій Англії. З найбільшим запалом прийняв його науку німецькі хірурги, що вважали Листера великим реформатором. Богато з них ішло до Листера, щоб особисто пізнати його методу та способи лікування. Відомий віденський хірург Більрот також почав примордовлювати методу Листера, а вже з самого початку висказав пророчі слова, що приде час, коли лікування рани карболом заміниться звичайною чистотою. І тим положив він основу до таз. асептики. Наука асептики приймає, що всі рани, отже й операції, лічаться самі дуже добре, коли до них не заїде нічого нечистого ні в які дрібноустрої. Не треба також до лікування рани ніяких антисепти-

ків. І ця протиставляється наука асептики антисептиці.

Листер був однак не лише людинаю науки і незвичайної праці, але визначався також великою совісністю та чесністю. «Найкраще, що людина може зробити для поширення нової правди, це спростування помилки, яку він сам раніше поповнив», пише раз Листер. Якби то всі люди науки а також політики трималися того золотого правила!

Листер мав також відвагу обстоювати свої переконання навіть перед королю своєю родиною. В короткім часі по успішній операції тодішньої королеви одержав він від неї приватне писмо з проханням, щоби він прилюдно заявився за законом проти вісіскі, що тоді стояв на порядку обряд палати посів. Листер відповів широко мотивованим письмом, де він доводив, що досвід на звірятах коченно потрібні для науки й для лікування хорих людей та що він свої бласкучі виследи при операціях міг розбудувати тільки при допомозі експериментів на звірятах. Та не заважаючи на його широкі ановди і в палаті палів, якої він був членом, закон проти вісіскі перейшов більшістю голосів і Листер мусів опісля цілий ряд своїх дослідів виконувати на гостинній землі Франції. Не менше горячо борювався він у палаті лордів за заведення примусу щеплення проти віспи. Та й цього не вдалося йому перевести. І досі ще нема цього обов'язку в Англії. І досі ще рік-річно в Англії зустріється по кілька тисячів випадків віспи, яка також потягає за собою щорічно кількості випадків смерті. Натомість у Німеччині, де щеплення проти віспи обов'язкове, випадки віспи належать до рідкостей.

Цікаве може бути також, що Листер, так як Ньютон, як Вольта й Пастер валежав до глибоко віруючих людей. Він пише: «Сподіюся ділати все для добра хорих, а також на славу Богу. Нікі природні науки та їх студії не можуть перешкодити чоловікові бути віруючим і побожним».

З часом, коли вже цілий заграничний науковий світ прийняв його науку й його земляки навернулись до його поглядів і почитали його як національного велитня. В 1893 р. після наглої смерті своєї жінки, перестав Листер бути професором, але науково працював далі, аж на два роки перед смертю, коли вже щиком оглух та осліп, перестав працювати. Помер він у 85. році життя, в 1912 році.

Д-р Тит Бурачинський.

І. Дрекселер 1 ОЦНИ
пл. Капітульна 2
КОЗДРИ, МАТЕРАЦИ. 2023

Як збудувати радіо
якже Тобі скаже дуплет
2076 1-3
у Анталі
З чого збудувати радіо
якже Тобі скаже Анталі
Солісти, огляди і куні
Радіоний відділ
Леон Аппель і С-ка
Анталі Леоніа 1 і 2, Тел. 435 і 439

В день ювілею.

Привіт з 70-ліття уродин гр. и Тишкевича.

В 70-і роковини народження одесити гр. Михайло Тишкевич шукають телеграм листів і привітань. А саме на руку Юлія прислав привіт:

З Галичини: митрополит гр. А. Шемницький, перемишля консисторія, тухлянський деканат, президент Українського Народного Об'єднання, Головини Радіа «Просвіти», філія «Просвіти» в Перемишлі, Станіславів, Тернопіль, Кутах, Богородчан, чл. «Просвіти» у Вошчані, Науковий Товариство ім. Шевченка, Товариство «Рідна Школа», Учительська Громада у Львові, д-р І. Савицький, упр. упр. Національного Музею, Гурток діячів українського мистецтва, редакція Літературно-Наукового Вістника, ред. «Діла», В. Немеш, ред. «Українського Голосу» в Перемишлі, і Станіславова: Українське станицько-ське пошту, «Рідна Школа», «Українська Бесіда», Т-во «Сокіл», «Бог», «Бог», Муз. Т-во ім. М. Лисенка (філія), Учительська Громада, українська студентська, «Українська Хата», українська консисторія, Повстання союз кооператив, «Мішанська Каса», з Перемишля: Українська Школа, «Віра», Т-во св. Миколая, Народний Дім, Рідна Школа, Т-во ім. І. Могилы, Народний Базар, Т-во «Рух», «Діла Кухня», Союз українських студентів, Т-во «Бог», Т-во охорони дітей, Кооперативне Т-во «Луг», Інститут дитячий, Спортивний клуб «Беркут», Народна Торговля, Українська Бесіда, Мішанська Братство, Учительська Громада, Відома Поміч українського учительства, Т-во Т-во ім. Лисенка (філія), «Новий Гурт», Союз українських купців, з Кут: Союз Українок, Рідна Школа, Народний Дім кооператива, Т-во «Сокіл» та багато ін.

З Волині: посол Козубський з Козуби, рада «Просвіти» з Рівного, редакція «Української Громади» з Луцька.

Емігранти з Великої України: А. Липицький, генерал Саєвський, Куш. Безручко, Український Союз Українок, Правління Товариства Український Центральний Комітет, д-р Б. Лукасевич з дружиною, М. Коваленко, проф. В. Зайків, д-р Д. Домочов (Львів), Мурський, проф. П. Холодний (Львів), проф. І. Фещенко-Чопицький (Краків), Левко Лукасевич, Рада емігрантів з українського і кельського воєводства, Т-во українських емігрантів зі Львова, з Чехословаччини, Стшалкова, Бендзіна, Штанові, станицько-ське воєводства.

З Праги: проф. О. Лотоцький, голова Респ. Дем. Клубу, С. Сиропольо за Українське Т-во прихильників книги; з Поль-

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

3)

Жандармські фантазії про український рух.

(Продовження.)

Радикальна партія. Стояла з тісних зв'язках з соц.-демократичною, а також з партією польських соціалістів-революціонерів, агрупо-ванх в партії людей (П).

Нац.-дем. партія. Це найбільша партія і головний центр мазепинського руху. І справжнім керівником був митр. А. Шептицький. Цілою (П) мазепинське движение — каже автор записки — було подяго його сильним впливом (ст. 137).

Редугували партійні органи: «Ціло» соціал-демократ В. Панейко, вступником його був анархист Лозинський, а секретарем редакції — радикал Я. Весоловський. «Нове Слово» редагували соціалісти-революціонери: Л. Цегельський та М. Курцеба. Ідеєю цієї партії, що на її чолі стояв митрополит, було утворення з Галичини й України окремого королівства «без хлопа й папа» під скриптом Габсбургів (П). Задля цього партія ставалася утворити «українську націю» й впливала у шм напрямі на малоросів населення південної Росії: Волинської, Подільської й Придніпровської (іс) губ., нелегально перевозила туди величезну кількість брошур і газет, та висилаючи агітаторів (М. Венгжина, М. Федюшук, д-р Ст. Барана, Б. Зайчакського). Та вершків

фантазії доходить автор у своїй історії Союзу з Визв. України. З оповіщенням австрійської мобілізації виїхала, мовляв, у Київ група видатних мазепинців з величезною кількістю бунтівничих відозв «До українського народу», а саме: депутати Л. Цегельський, В. Будзиновський, соц.-демократи Микола й Лев Ганкевичі, І. Сяк, терорист Юрій Скоропис Жолтуховський (інакше Лопух) (автор мав на думці очевидця Ол. Ск.-Иолтуховського, але Скоропис ніколи не мав такого псевдоніму, Лопухом авався хто інший), соціал-революціонери: Ф. Король, Т. Мелень і д-р Юліан Бачинський, а також делегат Народного Комітету нац.-дем. партії д-р Ст. Баран (П). Перед виїздом вони побували у проф. М. Грушевського в Криворівні, де мали з ним нараду. Приїхавши в Київ, відбули в клубі «Родина» нараду з головними керівниками тамешнього мазепинського руху (Е. Чикаленком, Л. Жебуньовим, П. Лавровим Сірим) та з

*) Нижче, при кімці записки, в уступі про «Головну Українську Радю», реєстр цих агітаторів трохи інший. А саме там говориться, що крім митрополита Рада видала велику кількість відозв на українській і російській мовах, що були перевезені на Україну для розповсюдження між народом та військом. Для виконання цього — каже записка (дн. ст. 143) — були послані найкращі агітатори від усіх мазепинських партій, а саме від нац.-дем. — д-р Л. Цегельський у Київчину; від радикальної — д-р Лев Ганкевич у Бессарабію; й Херсончину; від соц.-дем. — Микола Ганкевич у Харківчину. Кожен агітатор мав зі собою цитички.

делегатами з провінції. В результаті цих нарад у «Родні», а опісля у приватному мешканню Е. Чикаленка й засновано «Союз визв. України». Коли потворилися скрізь філії (комітети) Союзу й почалася його робота, київські мазепинці викликали з Австрії М. Грушевського, щоб він став на чолі Союзу. Колиж рос. влада арештувала Грушевського по його приїзді у Київ, львівські мазепинці без різниці партій зібралися 18. грудня 1914 року на нараду в «Дністрі», щоб подумати: що робити? В цій нараді брали участь: д-р Вол. Охримович, д-р Ст. Федак, Микола й Володимир Шухевичі, М. Зайчакський, а від молодіжні Вол. Дорошенко.

Вол. Дорошенко заявив в імені молодіжні, що треба, мовляв, знати думку мазепинських діячів у Відні й зобалатися з ними про пляни дальшої роботи у занятій москалями Галичині й взагалі на Україні. Думку Дорошенка підтримали «старіки». Рішено поручити зносити з Віднем молоді з просьбою, щоб вона вела що справу дуже обережно.

20. XII. 1914 у помешканні Войнаровського на пл. св. Юра ч. 5 відбулася нарада молоді. Були на ній: Павло Войнаровський, Стафін, М. Курцеба, о. д-р Ів. Соболь, Вол. Скакун і Вол. Дорошенко. Рішено послати до Відня Залізняка й Донцова, щоб вони явилися у д-ра К. Левницького й представили йому положення в краю. К. Левницький мав порадити (далі перекладаю

буквально): «що робити і як загалі триматися супроти російської властей та православного духовенства? Яке становище заняті мазепинцям, зокрема львівським: згідливо-вижидаюче чи революційне? Як боротися з православ'ям, чи не піти за радою уніятського митрополита Андрія Білецького (П), що радить всім мазепинцям замість переходу на православ'я перейти на унію й уніятським священникам, усуненим з парохій, перейти в латинство, католицтво, чи ширити штундизм, або взагалі атеїзм? Віденські мазепинці з Костем Львівським на чолі мали дати що до цього всього позитивні дирекції. В противному випадку львовіане не будуть сидіти, склавши руки, а почнуть працювати, як велить ім національна совість і як того вимагають обставини. І ось 23. XII. 1914 р. Вол. Дорошенко з одним молодиком (з ким, поки що невідомо) виїхав на припадково наметій підводі до Стрия, а звідти до М. Залізняка у с. Корчин, скляського пов. Залізняка із Донцовим мали негайно виїхати до Відня й на Угорщину через Лавочне.

Головне завдання «Союзу» — це мовляв, утворити міцну організацію своїх філій і груп, а опісля в свій час викликати повстання на Україні, а в Галичині, саме у Львові, зорганізувати ряд терористичних замахів на представників російської влади (ст. 140—141).

(Кінець буде.)

3 доукарні Визначення: Сільм. Швед. 2. 10. Водор. 8. 10.